

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА
ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ПРЕДУЗЕЋЕ ЗИТ против СРБИЈЕ
(Представка бр. 37343/05)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР
27. новембар 2007. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44.
став 2. Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету предузеће ЗИТ против Србије,
Европски суд за људска права (Друго одељење) заседајући у већу у чијем су саставу били:

гђа Ф. ТУЛКЕНС (F. Tulkens) председник,

г. А. Б. БАКА (A. B. BAKA),

г. Р. ТУРМЕН (R. TÜRMEN),

г. В. ЗАГРЕБЕЛСКИ (V. Zagrebelsky),

гђа А. МУЛАРОНИ (A. MULARONI),

гђа Д. ЈОЧИЕНЕ (D. JOČIENE),

г. Д. ПОПОВИЋ, судије

и гђа С. ДОЛЕ (S. DOLLÉ), заменик секретара Одељења,

после већања на затвореној седници одржаној 6. новембра 2007. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (бр. 37343/05) против Државне заједнице Србија и Црна Гора, чији је следбеник Србија од 3. јуна 2006. године (видети став 40 у даљем тексту), коју је Суду поднело по члану 34 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту звана “Конвенција”), предузеће ЗИТ (у даљем тексту звано “подносилац представке”), дана 5. октобра 2005. године. Њега је пред Судом заступала гђа Д. Павловић, генерални директор.

2. Владу Државне заједнице Србија и Црна Гора, а касније Владу Србије (у даљем тексту звана “Влада”) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Дана 13. јула 2006. године Суд је одлучио да Владу обавести о представи. Примењујући члан 29 став 3 Конвенције, такође је решио да донесе одлуку о прихватљивости и основаности представке истовремено. **ЧИЊЕНИЦЕ**

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

4. Подносилац представке је предузеће са седиштем у Шапцу.

А. Први круг поступака

5. Дана 15. јуна 2000. године Општински суд у Бачкој Паланци званично је потврдио споразум који је подносилац представке постигао са једним од својих пословних партнера, пољопривредном задругом под називом Задругар (у даљем тексту звани „дужник“), на основу ког се овај други сложио да исплати првом укупно 3.248.567 југословенских динара до 31. јула 2000. године. Сем тога, а на име гаранције за ову обавезу, утврђена је хипотека у корист подносиоца представке на одређеној земљишној парцели, која је у то време у земљишним књигама била заведена као својина дужника.

6. Дана 21. марта 2002. године подносилац представке је поднео захтев за извршење код истог Општинског суда, тврдећи да дужник није испоштовао горе наведени споразум.

7. Дана 28. марта 2002. године Општински суд је усвојио захтев подносиоца представке. Он је наложио процену и продају земљишта о коме је реч, као и исплату камате на захтев подносиоца представке.

8. Дана 6. јуна 2003. године општинске власти у Бачкој Паланци су извршиле

увид у стање непокретности о којој је реч.

9. Дана 28. августа 2003. године, пошто је очигледно констатовано да ово земљиште можда и није у својини дужника, Општински суд је издао измењени налог за извршење, наводећи, *inter alia*, да захтев подносиоца представке треба решити поступком процене и јавном продајом једног броја других парцела које су у то време биле заведене у земљишним књигама као својина дужника.

10. Дана 22. септембра 2003. године Општински суд је прекинуо овај поступак док Републички геодетски завод званично не утврди да је то својина дужника.

11. Дана 20. фебруара 2004. године Служба за катастар непокретности из Бачке Паланке одлучила је да прекине поступак који се односи на упис права дужника на својину до решења посебног парничног предмета, који је већ био у току, а који се односи на исту имовину.

12. Испоставило се да је овај парнични предмет, који је држава покренула, завршен 29. септембра 2004. године и да је право дужника на сусвојину на земљишту признато.

13. Дана 21. октобра 2004. године подносилац представке је затражио да се извршни поступак, који је Општински суд прекинуо, настави.

Б. Други круг поступака

14. Дана 9. децембра 2003. године Трговински суд у Новом Саду је пресудио у корист подносиоца представке у другом предмету, наложивши истом дужнику да исплати укупан износ од 2.336.720,80 српских динара (ЦСД), са каматом, плус трошкове. До 9. јануара 2004. године ова пресуда је постала и правоснажна и извршна.

15. На основу горе наведене пресуде и у одговору на захтев подносиоца представке од 26. фебруара 2004. године, дана 28. октобра 2004. године Општински суд у Бачкој Паланци је издао против дужника решење о извршење за горе наведену исплату, плус камату почев од 18. јула 2003. године, као и других ЦСД 172. 234,40 на име трошкова заједно са каматом почев од 9. јануара 2004. године. У ту сврху требало је проценити и продати на јавној продаји један број парцела за које се сматрало да су својина дужника, а да се захтев подносиоца представке намири од продаје.

В. Спајање два круга поступака

16. Дана 12. новембра 2004. године Општински суд у Бачкој Паланци је одлучио да споји ова два круга извршних поступка.

17. Дана 1. децембра 2004. године он је званично усвојио мишљење стручњака и проценио земљиште о коме је реч.

18. Дана 13. децембра 2004. године Општински суд је заказао јавну продају за 2. фебруар 2005. године.

19. Дана 27. децембра 2004. године Републички јавни правобранилац је, *inter alia*, затражио да се и држави дозволи да учествује у овом поступку, и приметио да јавну продају треба обавити само за парцеле које су несумњиво у својини дужника.

20. Дана 2. фебруара 2005. године Општински суд је одложио јавну продају. Она је поново заказана за 16. фебруар 2005. године.

21. Дана 16. фебруара 2005. године Републички јавни правобранилац је поновио захтев од 27. децембра 2004. године.

22. Дана 16. фебруара 2005. године јавна продаја је одложена и поново заказана за 23. март 2005. године.

23. Дана 16. марта 2005. године Општински суд је обавестио стране у спору да је јавна продаја поново одложена за 30 дана пошто је Општински јавни тужилац захтевао од Републичког јавног тужиоца „да поднесе захтев за заштиту законитости“.

24. Дана 19. августа 2005. године Општински суд је усвојио предлог дужника да је потребно да се вредност земљишта о коме је реч поново процени.

25. Дана 17. марта 2006. године Општински суд је одржао јавну продају и признао подносиоца представке за новог сувласника једног броја парцела које су раније биле у сувласништву дужника.

26. Неколико дана касније, представници подносиоца представке су обишли ове парцеле и закључили да их дужник и даље користи.

27. Дана 4. априла 2006. године Општински суд је наложио да се земљиште преда подносиоцу представке и да се, даље, новостечена својина подносиоца представке укњижи у земљишне књиге.

28. Дана 7. априла 2006. године Општински суд је исправио малу грешку у тексту његове одлуке од 4. априла 2006. године.

29. Посебном одлуком, која је донета 7. априла 2006. године, Општински суд је наложио да се на банкарски рачун подносиоца представке пренесу преостали износи из његовог захтева за накнаду материјалне штете, а подносилац представке се одрекао права да уложи жалбу на ову одлуку.

Г. Остале релевантне чињенице

30. И поред одлуке Општинског суда од 4. априла 2006. године, дужник је одбио да подносиоцу представке омогући приступ и коришћење земљишних парцела о којима је реч.

31. Дана 8. маја 2006. године подносилац представке је поднео тужбу за сметање поседа, тражећи државину на овом земљишту.

32. Дана 15. септембра 2006. године Општински суд је одлучио против подносиоца представке, наводећи да он за почетак нема никакав посед, и због тога нема ништа да му се врати.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

А. Закон о извршном поступку из 2000. године (објављен у Службеном листу Савезне Републике Југославије – Сл. лист СРЈ – бр. 28/00, 73/00 и 71/01)

33. Члан 2 предвиђа да се извршни поступак покреће на захтев повериоца, али га, изузетно, може покренути и суд *ex officio* „када је то предвиђено законом“.

34. Члан 4 став 1 наводи да се сви извршни поступци морају хитно спроводити.

35. Чланови 134 – 176 регулишу извршење путем јавне продаје дужникове непокретности. Они, међутим, не садрже посебне одредбе у вези са ситуацијама када дужник одбије да поштује судску одлуку за пренос имовине на купца.

36. Чланови 232 – 237 утврђују детаље који се односе на „заложно право на непокретним и покретним стварима на основу споразума странака“. Члан 237 посебно наводи да сва таква заложна права представљају важеће извршне

наслове..

Б. Закон о извршном поступку из 2004. године (објављен у Службеном гласнику Републике Србије – Сл. гласник РС – бр. 125/04)

37. Овај закон је ступио на снагу дана 23. фебруара 2005. године, чиме је стављен ван снаге Закон о извршном поступку из 2000. године. У складу са чланом 304, међутим, сви извршни поступци покренути пре 23. фебруара 2005. године закључиће се сходно ранијем закону.

В. Релевантна судска пракса

38. Купац непокретности коју суд продаје јавном продајом у извршном поступку имаће право евикције у односу на претходног власника, на основу решења које је донео извршни суд, чиме нема потребе да се покреће посебна грађанска парница с тим у вези. (видети Gzz. 55/89, који је Врховни суд Војводине усвојио).

Г. Релевантне одредбе Закона о судијама као и Закона о облигацијама, као и релевантне кривичне одредбе

39. Ове одредбе су наведене у пресудама В. А. М. против Србије (бр. 39177/05, ставови 67 – 72, 13. март 2007. године), односно предузеће ЕВТ против Србије (бр. 3102/05, ставови 29 – 31, 21. јун 2007. године).

Д. Сукцесија Државне заједнице Србија и Црна Гора

40. Релевантне одредбе које се тичу сукцесије Државне заједнице Србија и Црна Гора наведене су у пресуди Матијашевић против Србије (бр. 23037/04, ставови 22-25, 19. септембар 2006. године).

ПРАВО

НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 СТАВ 1 КОНВЕНЦИЈЕ И ЧЛАНА 1 ПРОТОКОЛА БР. 1

41. Подносилац представке се жалио према члану 6 став 1 Конвенције као и према члану 1 Протокола бр. 1, на дужина извршног поступка о коме је реч. Релевантне одредбе ових чланова гласе како следи:

Члан 6 став 1

„Током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ..., свако има право на ... расправу у разумном року пред ...[судом]...”

Члан 1 Протокола бр. 1

“Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да применјује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни.“

А. Прихватљивост

1. Компатибилност *ratione personae*

42. Влада је приметила да је извршни поступак завршен до 7. априла 2006. године и изнела да је подносилац представке тиме био лишен „статуса жртве“ у смислу члана 34 Конвенције.

43. Подносилац представке се с тим није сложио.

44. Суд примећује да спорни поступак није окончан (видети ставове 38, 35 и 27 – 29 у горњем тексту, тим редоследом. Видети такође став 54 у даљем тексту), због чега се примедба Владе мора одбити (видети, *mutatis mutandis*, Dalban против Румуније [ВВ], бр. 28114/95, став 44, ЕЦХП 1999-VI).

2. Исцрпљеност домаћих правних средстава

45. Влада је изнела да подносилац представке није исцрпео сва делотворна домаћа правна средства. Посебно, он се није жалио на одуговлачење у питању председнику Општинског суда, председнику Окружног суда, односно Надзорном одбору Врховног суда. Даље, подносилац представке није покренуо ни посебну грађанску парницу према члановима 199 и 200 Закона о облигационим односима. Најзад, Влада је остала при ставу да подносилац представке није поднео ни кривичну тужбу према члановима 242, 243 и 245 Кривичног закона из 1977. године, а ни тужбу према члану 340 Кривичног закона из 2005. године (видети став 39 у претходном тексту).

46. Подносилац представке је оспорио делотворност ових правних средстава.

47. Суд је већ утврдио да се горе наведена правна средства не могу сматрати делотворним у смислу његове утврђене судске праксе према члану 35 став 1 Конвенције (видети, *mutatis mutandis*, В. А. М. против Србије, цитиран у претходном тексту, ставови 85 – 88 и 119, 13. март 2007. године). Он не налази ниједан разлог да одступи од овог става у конкретном предмету и закључује, према томе, да се примедба Владе мора одбацити.

3. Закључак

48. Суд сматра да притужбе подносиоца представке нису очигледно неосноване у смислу значења члана 35 став 3 Конвенције и сматра да не постоји ниједан други основ да их прогласи недопуштеним. Притужбе се стога морају прогласити допуштеним.

Б. Основаност

1. Аргументи које су изнеле стране

49. Влада је приметила да је тужена држава ратификовала Конвенцију и Протокол бр. 1 дана 3. марта 2004. године и поново потврдила да је спорни извршни поступак завршен до 7. априла 2006. године. Он је, према томе, у оквиру надлежности Суда *ratione temporis* у периоду од само две године.

50. Влада је даље приметила да су до 12. новембра 2004. године вођена два паралелна круга извршних поступака и изнела да се цело процедурално

закашњење пре 21. октобра 2004. године искључиво приписује подносиоцу представке који је тражио јавну продају парцела које нису званично признате као својина дужника.

51. Најзад, Влада је образложила да трајање поступка од 21. октобра 2004. године до 7. априла 2006. године, неких осамнаест месеци укупно, не представља повреду Конвенције ни Протокола уз њу.

52. Подносилац представке је навео да је учинио све што је било у његовој моћи да убрза поступак о коме је реч и остао при ставу да је држава била крива за кашњење.

53. Подносилац представке је такође истакао да он, после доношења одлуке Општинског суда од 4. априла 2006. године, није имао могућности да поднесе посебан парнични захтев како би стекао државину на спорном земљишту.

54. Влада се са тим није сложила и, тако је, остала при ставу да је уместо тога подносилац представке требало да тражи извршење ове одлуке сходно члану 2 Закона о извршном поступку из 2000. године.

2. Релевантна начела

55. Суд подсећа да се извршење правоснажне пресуде коју је суд донео мора сматрати саставним делом „суђења“ у сврхе члана 6 (видети *Hornsby* против Грчке, пресуда од 19. марта 1997. године, Извештаји о пресудама и одлукама 1997-II, стр. 510, став 40). Кашњење у извршењу пресуде се, међутим, може оправдати у посебним околностима, али ово кашњење није такво да угрожава суштину права заштићеног чланом 6 став 1 (видети *Immobiliare Saffi* против Италије [ВВ], бр. 22774/93, став 74, ЕЦХР 1999-V).

56. Даље, без обзира да ли је дужник приватни или државни актер, на држави је да предузме све неопходне мере да се правоснажна судска пресуда изврши, као и да обезбеди делотворно учешће њеног целог апарата. Пропуст да се то учини може представљати непокривање свих захтева из члана 6 став 1 (видети, *mutatis mutandis*, *Pini* и други против Румуније, бр. 78028/01 и 78030/1, ставови 174 – 189, ЕЦХР 2004-V (изводи). Видети такође *mutatis mutandis*, *Hornsby*, цитиран у горњем тексту, стр. 511, став 41).

57. Ове обавезе се такође огледају у члану 1 Протокола бр. 1 (видети *Бурдов* против Русије, бр. 59498/00, став 40, ЕЦХР 2002-III). Суд подсећа да се овом одредбом од државе тражи да користи сва доступна правна средства која има на располагању како би се правоснажна пресуда извршила, чак и у случајевима који подразумевају спор између приватних страна (видети, *mutatis mutandis*, *Fuklev* против Украјине, бр. 48553/99, став 96, ЕЦХР 2002-VII).

3. Период који треба узети у обзир

58. Суд примећује да, према информацијама које су доступне у спису предмета, а које су стране доставиле, извршни наслови о којима је реч у конкретном предмету тек треба да се у потпуности изврше (видети став 27 у горњем тексту). Спорни поступак тако и даље траје неке три године и осам месеци од када је Србија ратификовала Конвенцију и Протокол бр. 1 дана 3. марта 2004. године (период који потпада у надлежност овог Суда *ratione temporis*), до датума усвајања ове пресуде.

59. Суд даље запажа да се, како би се утврдила оправданост закашњења о коме је реч, такође мора узети у обзир стање предмета на дан ратификације (видети, *mutatis mutandis*, *Styranowski* против Пољске, пресуда од 30. октобра 1998. године, Извештаји 1998-VIII) и примећује да, дана 3. марта 2004. године,

први круг извршног поступка на који се жали већ није био решен приближно две године, док је други круг управо почео.

4. Оцена Суда

60. Суд примећује да је, када је подносилац представке поднео захтеве за извршење, земљиште које је предложено за јавну продају формално укњижено на име дужника (видети ставове 5 и 9 у горњем тексту). Друго, извршење је делимично завршено банкарском дознаком дана 7. априла 2006. године (видети став 29 у горњем тексту). Треће, подносилац представке се не може кривити што се ослонио на тачност информација садржаних у земљишним књигама саме тужене државе. Четврто, изгледа да подносилац представке није тражио извршење одлуке Општинског суда од 4. априла 2006. године (видети став 27 у горњем тексту), у складу са релевантним домаћим правом, већ је уместо тога прибегло очигледно неделотворној грађанској парници. (видети ставове 30 – 32 и 38 у горњем тексту).

61. У тим околностима, Суд сматра да српски органи нису делотворно спровели спорни извршни поступак до 4. априла 2006. године, али да се не могу сматрати одговорним за било какво кашњење после тога (видети ставове 27 – 32 у горњем тексту). Суд стога налази да је тужена држава, у наведеном интервалу, угрозила суштину „права на приступ суду“ подносиоца представке и спречила га да добије потпуну имовинску накнаду коју је легитимно очекивао. Према томе, дошло је до повреде члана 6 став 1 Конвенције и посебне повреде члана 1 Протокола бр. 1 (видети, *mutatis mutandis*, *Kolyada* против Русије, бр. 31276/02, став 25, 30. новембар 2006. године).

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 13 КОНВЕНЦИЈЕ

62. Подносилац представке је такође истакао да није имао на располагању делотворно правно средство да би убрзао поступак извршења о коме је реч. Влада се са овим није сложила.

Суд сматра да ову жалбу треба разматрати према члану 13 Конвенције, који гласи како следи:

“Свако коме су повређена права и слободе предвиђене у овој Конвенцији има право на делотворан правни лек пред националним властима, без обзира јесу ли повреду извршила лица која су поступала у службеном својству..”

A. Прихватљивост

63. Суд налази да жалба подносиоца представке покреће питања чињеница и права по Конвенцији, чије утврђивање захтева разматрање основаности. Штавише, ова жалба није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35 став 3 Конвенције и не може се прогласити неприхватљивом ни по ком другом основу. Овај део представке се, према томе, мора прогласити прихватљивим.

B. Основаност

64. Суд подсећа на одбијање прелиминарне примедбе Владе о делотворним правним средствима (став 44 у горњем тексту). У оној мери у којој се она ослања на сличне аргументе у одговору на жалбу подносиоца представке према члану 13, Суд је одбацује из истих разлога.

65. Суд, према томе, сматра да је дошло до повреде члана 13, а у вези са чланом 6 став 1 Конвенције и чланом 1 Протокола бр. 1, због недостатка делотворног правног средства по домаћем праву за жалбе подносиоца представке на дужину извршног предмета о коме је реч (видети, *mutatis mutandis*, Томић против Србије, бр. 25959/06, ставови 111-116, 26. јуни 2007. године).

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

66. Члан 41 Конвенције предвиђа:

“Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.”

A. Штета

67. Подносилац представке је тражио 21.000 евра (ЕУР) на име нематеријалне штете коју је претрпео и плус 128.000 евра у српским динарима (РСД), са законском каматом, на име материјалне штете. Ови износи садрже накнаду за озбиљан поремећај пословања, менталну патњу коју је претрпео власник подносиоца представке и његови запослени, вредност парцела које је подносилац представке стекао дана 4. априла 2006. године као и за немогућност да то земљиште после користи.

68. Влада је оспорила те захтеве.

69. Суд усваја да је подносилац представке претрпео извесну нематеријалну штету која се не може довољно надокнадити самим утврђивањем повреде (видети, *mutatis mutandis*, *Comingersoll* против Португала [ВВ], бр. 35382/97, ставови 35 – 37, ЕЦХР 2000-IV, и *Teltronic –CATV* против Пољске, бр. 48140/99, ставови 67, 68 и 60, 10. јануар 2006. године). Процењујући по основу правичности и с обзиром на околности предмета, Суд подносиоцу представке додељује 1.200 евра у овом делу.

70. Најзад, Суд не процењује да постоји било каква узрочна веза између утврђених повреда и наводне материјалне штете и примећује да подносилац представке и даље може да тражи извршење одлуке Општинског суда од 4. априла 2006. године (видети ставове 27 и 39 у горњем тексту). Суд, стога, одбацује захтев подносиоца представке за накнаду материјалне штете у целини.

B. Трошкови

71. Подносилац представке је такође тражио приближно 750 евра у РСД на име трошкова које је имао у вези са посебним захтевом за накнаду штете у парничном поступку који је поднео дана 8. маја 2006. године (видети ставове 30 – 32 у горњем тексту) и неодређени износ, који Суд треба да одреди, за оне које је имао у току његовог „стразбуршког предмета“.

72. Влада је оспорила ове захтеве.

73. Према судској пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду штете само у оној мери у којој је показано да је она стварно и неопходно настала и да је оправдана што се тиче износа (видети, на пример, *Iatridis* против Грчке (правично задовољење) [ВВ], бр. 31107/96, став 54, ЕЦХР 2000-XI).

74. Суд сматра да подносилац представке нема право на повраћај трошкова

које је имао пред домаћим органима, с обзиром да се они односе на поступак у коме није утврђена повреда Конвенције. Суд такође примећује да захтев подносиоца представке за накнаду трошкова који су настали у поступку пред овим Судом није прецизиран. Он се, према томе, мора одбацити.

В. Затезна камата

75. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. Проглашава представку прихватљивом,
2. Утврђује да је дошло до повреде члана 6 став 1 Конвенције и члана 1 Протокола бр. 1,
3. Утврђује да је дошло до повреде члана 13 Конвенције,
4. Утврђује
 - (а) да тужена држава треба да исплати подносиоцу представке, у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44 став 2 Конвенције, 1.200 евра (једна хиљада две стотине евра) на име претрпљене нематеријалне штете, плус сваки порез који се може платити на овај износ,
 - (б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке, уз додатак од три процентна поена.
5. Одбија преостали део захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 27. новембра 2007. године у складу са правилком 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

С. ДОЛЕ (S. DOLLÉ)
Секретар

Ф. ТУЛКЕНС (F. TULKENS)
Председник